

गैरआवासीय नेपालीका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको अध्यादेश

प्रस्तावना : नेपाली मूलका विदेशी नागरिक तथा नेपाल अधिराज्य बाहिर बसोबास गरेका नेपाली नागरिकको नेपालप्रतिको सामिप्यता प्रवर्द्धन गरी त्यस्ता व्यक्तिलाई नेपालको सर्वाङ्गीण विकासमा सहभागी गराउन तथा निजहरूलाई नेपालमा लगानी गर्न उत्प्रेरित गर्ने सम्बन्धमा तत्काल कानुनी व्यवस्था गर्न बान्छनीय भएको र हाल संसद्को अधिवेशन नभएकाले, श्री ५ महाराजाधिराज ज्ञानेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ को धारा ७२ अनुसार यो अध्यादेश जारी गरिबक्सेको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

- (१) यस अध्यादेशको नाम 'गैरआवासीय नेपाली सम्बन्धी अध्यादेश, २०६२' रहेको छ ।
- (२) यो अध्यादेश तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस अध्यादेशमा,—

- (क) 'गैरआवासीय नेपाली' भन्नाले नेपाली मूलको विदेशी नागरिक सम्झनुपर्छ र सो शब्दले विदेशमा बस्ने नेपाली नागरिक समेतलाई जनाउँछ ।
- (ख) 'विदेशमा बस्ने नेपाली नागरिक' भन्नाले दक्षिण एसियाली क्षेत्रीय सहयोग संगठन (सार्क) का सदस्य मुलुकबाहेक अन्य कुनै मुलुकमा कुनै पेसा, व्यवसाय वा रोजगारी गरी एक आर्थिक वर्षमा एक सय त्रियासी दिन वा सोभन्दा बढी अवधि नेपाल अधिराज्यमा बसोबास नगरेको

नेपाली नागरिक सम्झनुपर्छ र सो शब्दले श्री ५ को सरकारले अन्य मुलुकमा काममा खटाएको नेपाली नागरिक वा कुनै सरकारी सेवामा रहेको बहालवाला कर्मचारीबाहेक नेपाल सदस्य भएको कुनै अन्तर्राष्ट्रिय संघ-संस्थामा कार्यरत रही अन्य कुनै मुलुकमा काममा खटाएको नेपाली नागरिक समेतलाई जनाउँछ ।

- (ग) 'नेपाली मूलको विदेशी नागरिक' भन्नाले साविकमा आफू स्वयं वा निजको बाबु वा आमा वा बाजे वा बज्यै नेपालको नागरिक रही पछि सार्क मुलुकबाहेक अन्य मुलुकको नागरिकता लिएको व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।
- (घ) 'परिवार' भन्नाले पति, पत्नी, आफूले पालन-पोषण गर्नुपर्ने बाबु-आमा, नाबालक वा आश्रित छोरा-छोरी सम्झनु पर्छ ।
- (ङ) 'नजिकका नातेदार' भन्नाले आयकर ऐन, २०५८ को दफा २ को खण्ड (ब) मा उल्लिखित नातेदार सम्झनुपर्छ ।
- (च) 'परिवर्त्य विदेशी मुद्रा' भन्नाले नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा २ को खण्ड (ठ) बमोजिमको परिवर्त्य विदेशी मुद्रा सम्झनु पर्छ ।
- (छ) 'तोकिए वा तोकिएबमोजिम' भन्नाले यस अध्यादेशअन्तर्गत बनेको नियमावलीमा तोकिए वा तोकिएबमोजिम सम्झनु पर्छ ।

३. गैरआवासीय नेपालीको अभिलेख राख्ने:

- (१) गैरआवासीय नेपालीले सो हैसियतले आफ्नो नाम दर्ता गराउन चाहेमा तोकिएको अधिकारीसमक्ष तोकिएबमोजिमको ढाँचामा

तोकिएबमोजिमको दस्तुरसहित निवेदन दिन सक्नेछ ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिमको निवेदनउपर आवश्यक छानबिन गरी तोकिएको अधिकारीले तोकिएबमोजिम गैरआवासीय नेपालीको अभिलेख खडा गर्नेछ ।

४. परिचयपत्र जारी गर्ने :

- (१) दफा ३ को उपदफा (२) बमोजिमको अभिलेखमा नाम समावेश भएको व्यक्तिले गैरआवासीय नेपालीको हैसियतमा परिचयपत्र लिन चाहेमा तोकिएको अधिकारीसमक्ष तोकिएबमोजिमको ढाँचामा तोकिएबमोजिमको दस्तुरसहित निवेदन दिन सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको निवेदनउपर आवश्यक छानबिन गरी तोकिएको अधिकारीले तोकिएबमोजिमको ढाँचामा गैरआवासीय नेपालीको हैसियत खुल्ने गरी परिचयपत्र जारी गर्न सक्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिमको परिचयपत्र नेपालीमूलको विदेशी नागरिक भए निजले दफा ९ बमोजिम प्राप्त गरेको भिसा अवधिको अधीनमा रही बढीमा दस वर्षसम्म र अन्य गैरआवासीय नेपाली भए बढीमा दुई वर्षसम्म बहाल रहनेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिमको अवधि समाप्त हुनुअगावै सम्बन्धित परिचयपत्रवालाले तोकिएको अधिकारीसमक्ष आफ्नो परिचयपत्र नवीकरणका लागि निवेदन दिन सक्नेछ ।

- (५) उपदफा (४) बमोजिम नवीकरणका लागि निवेदन प्राप्त भएमा तोकिएको अधिकारिले उपदफा (३) को अधीनमा रही तोकिएबमोजिमको दस्तुर लिई निजको परिचयपत्र नवीकरण गरी दिन सक्नेछ ।
- (६) उपदफा (२) बमोजिम परिचयपत्र प्राप्त नेपालीमूलको विदेशी नागरिकले नेपाल अधिराज्यभित्र नेपाली नागरिकसरह आवातजावत गर्न सक्नेछ ।

५. परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा खाता खोल्न पाउने :

गैरआवासीय नेपालीले दफा ४ बमोजिम प्राप्त गरेको परिचयपत्रको आधारमा विदेशमा विदेशी मुद्रामा आर्जन गरेको रकम नेपाल राष्ट्र बैंकबाट वित्तीय कारोबार गर्ने इजाजतपत्र प्राप्त कुनै वाणिज्य बैंक वा वित्तीय संस्थामा परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा खाता खोली सञ्चालन गर्न सक्नेछ ।

६. गैरआवासीय नेपालीले परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा लगानी गर्न सक्ने :

- (१) प्रचलित कानूनबमोजिम विदेशी लगानीका लागि खुला गरिएको क्षेत्र र श्री ५ को सरकारले समय-समयमा नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी गैरआवासीय नेपालीका लागि लगानी गर्न खुला गरिएको अन्य कुनै क्षेत्रमा त्यस्तो नेपालीले विदेशमा विदेशी मुद्रामा आर्जन गरेको रकम वा गैरआवासीय नेपालीको पचास प्रतिशत वा सोभन्दा बढी सेयर लगानी भएको कुनै विदेशी कम्पनीले नेपालमा परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा लगानी गर्न सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको रकम प्रचलित कानूनबमोजिम नेपाल राष्ट्र बैंकबाट वित्तीय कारोबार गर्न इजाजतपत्र प्राप्त कुनै वाणिज्य बैंक वा वित्तीय संस्थामार्फत नेपाल अधिराज्यमा प्राप्त भएको हुनु पर्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम प्राप्त गरेको रकमको कानूनबमोजिम श्रोत खुलाउनु पर्ने अवस्थामा बाहेक श्रोत खोल्न बाध्य पारिने छैन ।

७. रकम फिर्ता लैजान सक्ने :

- (१) प्रचलित कानूनमा जुनुसकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस अध्यादेशबमोजिम गैरआवासीय नेपालीले आफूले गरेको लगानी र त्यसबाट प्राप्त भएको लाभ

बराबरको रकम परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा तोकिएबमोजिम फिर्ता लैजान सक्नेछ ।

- (२) उपदफा (१) मा जुनुसकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपालमा लगानी गर्ने गैरआवासीय नेपाली नेपालमा स्थायी रूपमा बसोबास गर्न सुरु गरेमा वा निजले गैरआवासीय नेपालीको हैसियत गुमाएमा निज नेपालमा स्थायी बसोबास गर्न सुरु गर्नुअघि वा गैरआवासीय नेपालीको हैसियत कायम रहँदाका बखतसम्म गरेको लगानी र सोबाट प्राप्त लाभ बराबरको रकममा मात्र उपदफा (१) बमोजिमको सुविधा पाउनेछ ।

८. नेपालीमूलका विदेशी नागरिकलाई सुविधा तथा सहूलियत :

- (१) प्रचलित कानूनमा जुनुसकै कुरा लेखिएको भए तापनि तोकिएबमोजिमको सर्त पूरा गर्ने नेपालीमूलका विदेशी नागरिकलाई निजको जीवनकालसम्म निजकै स्वामित्वमा रहने र निजको मृत्युपछि प्रचलित कानूनबमोजिम हुने गरी नेपाल अधिराज्यभित्र तोकिएबमोजिमको क्षेत्रफलसम्मको जग्गा खरिद गरी आवास गृह निर्माण गर्न वा सोही बराबरको क्षेत्रफल भएको जग्गामा निर्माण भएको आवास गृह खरिद गरी आफू र आफ्नो परिवार बसोबास गर्न सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको आवास सुविधा गैरआवासीय नेपाली स्वयंले प्रयोग गर्नेदेखि बाहेक अन्य कुनै व्यक्तिलाई भाडामा दिन वा अन्य कुनै व्यापारिक प्रयोजनका लागि प्रयोग गर्न पाउने छैन ।

९. भिसासम्बन्धी सुविधा :

- (१) नेपालमा लगानी गर्ने नेपालीमूलका विदेशी नागरिक र निजको परिवारलाई नेपाल अधिराज्यमा बसोबास गर्न वा उद्योग व्यवसाय सञ्चालन गर्न प्रचलित कानूनबमोजिमको दस्तुर लिई निजको राहदानीको बहाल अवधिको अधीनमा रही एकपटकमा दस वर्षसम्मको अवधिको लागि गैरआवासीय भिसा जारी गर्न सकिनेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम जारी भएको भिसाको अवधि आवश्यकता अनुसार थप गर्न सकिनेछ ।

१०. कर नलाने : प्रचलित कानूनमा जुनुसकै कुरा लेखिएको भए तापनि :

- (क) गैरआवासीय नेपालीले नेपालमा लगानी गर्दाका बखतको सुरु पुँजी रकममा कुनै कर लाने छैन ।
- (ख) गैरआवासीय नेपालीले निजका निजको नातेदार नेपाली नागरिकलाई निजी प्रयोगका लागि एकैपटक वा पटक-पटक गरी एक आर्थिक वर्षमा दस लाख रुपैयाँमा नबढ्ने गरी नेपाल राष्ट्र बैंकबाट वित्तीय कारोबार गर्न इजाजतपत्र प्राप्त हुने वाणिज्य बैंक वा वित्तीय संस्थामार्फत नेपाल अधिराज्यमा भुक्तानी हुने गरी पठाएको रकममा त्यस्तो रकम प्राप्त गर्दाको बखत कुनै कर लाने छैन ।
- (ग) गैरआवासीय नेपालीले नाफा आर्जन नगर्ने गरी खडा भएको कुनै सामाजिक, धार्मिक, शैक्षिक, सांस्कृतिक, परोपकारी, खेलकुद वा दैवीप्रकोपको उद्धारसम्बन्धी कार्यसँग सम्बन्धित कुनै संस्थाले प्राप्त गर्ने गरी नेपाल राष्ट्र बैंकबाट इजाजतपत्र प्राप्त कुनै वाणिज्य बैंक वा वित्तीय संस्थामार्फत पठाएको रकममा त्यस्तो रकम प्राप्त गर्दाका बखत कुनै कर लाने छैन ।

११. नेपाली नागरिकसरह व्यवसाय सञ्चालन गर्न पाउने :

यस अध्यादेशबमोजिम परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा लगानी गर्ने नेपालीमूलको विदेशी नागरिकले सो लगानीको अवधिभर नेपाली नागरिकसरह व्यवसाय सञ्चालन गर्न पाउनेछ ।

१२. प्रचलित कानूनबमोजिमको सुविधा पाउने :

प्रचलित कानूनबमोजिम कुनै विदेशी नागरिकले परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा नेपालमा लगानी गरेबापत पाउने सुविधा यस अध्यादेशबमोजिम लगानी गर्ने नेपालीमूलका विदेशी नागरिकले पनि पाउनेछ ।

१३. नियम बनाउने अधिकार : यस अध्यादेशको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न श्री ५ को सरकारले आवश्यक नियमहरू बनाउन सक्नेछ ।

लालमोहर सदर मिति: २०६२।५।१७।६

श्रोत: खण्ड ५५, अतिरिक्तांक ३४, नेपाल राजपत्र भाग २, मिति ०६२।५।१७